

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ ЈАВНОЈ РАСПРАВИ О НАЦРТУ ЗАКОНА О УЦБЕНИЦИМА

Одбор за јавне службе Владе Републике Србије је на седници од 1. децембра 2017. године, на основу члана 41. став 3. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 – пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/1 и 76/14), донео Закључак 05 број: 0114-11763/2017 којим је, на предлог Министарства просвете, науке и технолошког развоја, одредио спровођење јавне расправе о Нацрту закона о уцбеницима и усвојио Програм јавне расправе о Нацрту закона о уцбеницима.

Јавна расправа о Нацрту закона о уцбеницима (у даљем тексту: Нацрт закона) је спроведена у периоду од 6. до 26. децембра 2017. године, а текст Нацрта закона је био објављен на званичној интернет страници Министарства просвете, науке и технолошког развоја www.mpn.gov.rs и на порталу е-управе. Такође је била отворена генеричка имејл адреса (javnarasprrava@mpn.gov.rs) на коју су достављене примедбе, предлози и сугестије. Трибина о Нацрту закона организована је 15. децембра у Београду, у сали Скупштине града Београда.

Нацрт закона је сачинила Радна група коју су чинили представници Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине-националне заједнице, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Педагошког завода Војводине, ЈП „Завод за уцбенике”, Удружења издавача уцбеника, наставних средстава и учила Србије, Удружења Родитељ, Савеза учитеља Републике Србије, Националне организације особа са инвалидитетом Србије, Заједнице школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и школа.

За учествовање у јавној расправи су позвани издавачи уцбеника, образовно-васпитне установе, надлежни заводи, надлежни савети, национални савети националних мањина и остали заинтересовани субјекти.

Примедбе на текст Нацрта закона и предлози и сугестије за његову допуну достављани су путем е-поште, како је назначено у Програму јавне расправе али и путем поште.

- **ЈП „Завод за уцбенике”** је доставио образложене примедбе које се односе, између осталог, на потребу да се донесе посебан закон о Заводу за уцбенике, с обзиром на чињеницу да је тај завод једини јавни издавач уцбеника и с обзиром на досадашње пословање; дао је предлог како да се дефинише посебан члан у Нацрту закона који би се односио на јавног издавача и обавезе које има код припреме и објављивања издања; дао је предлог који се односи на обавезу да је сваки издавач дужан да обезбеди уцбенике за школу која је изабрала његове уцбенике, тако да су сви издавачи чији су уцбеници изабрани и унети у каталог дужни да обезбеде те уцбенике свима који су их изабрали, уз прописивање казних одредби за непоступање; у контексту изнетих примедби и уз навођење конкретних података предложио је да се брише члан 14. Нацрта Закона о уцбеницима који се односи на Центар за нискотиражне уцбенике.

- **Издавачка кућа „Атос”** је доставила образложене примедбе које се односе, између осталог, на чл. 2, 6, 13, 16 и др. који се односе на употребу термина „уцбенички

комплет“ и предлаже да остане у употреби само термин „уџбеник” (према наводима издавачке куће, термин „уџбенички комплет “ као скуп уџбеника и додатних наставних средстава чији је састав утврђен Планом уџбеника, представља скривен начин да се од родитеља који плаћају тај „комплет“ (и државе која обезбеђује уџбенике за угрожене социјалне категорије), изме новац и за она додатна наставна средства која нису неопходна); на чл. 13. и 42. – предлаже увођење лиценце за издаваче (као што је било предвиђено раније важећим прописима) , под одређеним условима: 1) да има издавачки план, 2) уредника за одговарајућу област и 3) седиште у Републици Србији, као и могућност одузимања лиценце на пет година у одређеним ситуацијама. Наводи да би Министарство имало користи од вођења тог регистра као и могућност да буде ефикасан механизам за сузбијање корупције.

- **Удружење издавача уџбеника, наставних средстава и учила Србије** доставило је образложене примедбе које се односе, између осталог, на чл. 10. и 14, које се односе на нискотиражне уџбенике и Центар за нискотиражне уџбенике (да се у члану 10. став 2. тачка 5. после речи „генерацији“ брише се тачка и дода текст: „која похађа исти програм“, како се не би укинула могућност приватним издавачима да у одређеним областима издају уџбенике, а у члану 14. став 4. да се после речи „полазника“ брише тачка и дода текст: “уколико издавач није заинтересован да сам издаје тај нискотиражни уџбеник“; у члану члан 34. став 3. после речи „родитеља” ставити тачку а текст: „и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика” брисати, јер сматра да је Савет родитеља довољно компетентан орган и да нема потребе ово условљавати и појединачном сагласношћу; на чл. 18. ст. 4. и 5. члан 21. став 4. тач. 5. и 6. члан 33. став 10, члан 35. став 3, члан 44. став 3, члан 45. став 1, ради терминолошког усклађивања.

- **Заједница школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом Републике Србије** је доставила образложене примедбе које се односе, између осталог, на поднаслов члана 4. тако да уместо: „Уџбеник са прилагођеним писмом и /или форматом” гласи: „Прилагођен уџбеник“, јер сматра да декларисање само за прилагођавање писма и формата није прихватљива и да треба ставити општу формулацију која се касније може правилником ближе уредити; у вези са наведеном примедбом су и примедбе на члан 4. ст. 1. и 3.; предлогом за члан 11. став 5. исправља се техничка грешка; у члану 21. став 4. тачка б) предлаже да се након речи „прилагођеном”, дода нова формулација: писму и формату за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, јер је писмо Брајево а формат увећан.

- **Мрежа организација за децу Србије (МОДС)** је доставила образложене примедбе које се односе, између осталог, на додавање новог члана у закон којим се уводе бесплатни уџбеници (образовање треба да буде бесплатно за сву децу, што је у складу са чланом 28. Конвенције о правима детета.); на члан 2. став 1. - допунити одредбом да ће се дефинисати рокови као и стратегија увођења дигиталних уџбеника у школе (подржава увођење дигиталних уџбеника као саставни део реформе образовног процеса, како би уџбеници били доступнији, јефтинији, али уз дефинисање рокова и стратегије увођења дигиталних уџбеника у школе); на члан 9. став 1. - да се прошири тако да се мера финансирања односно суфинансирања припреме и/или набавке уџбеника, приручника, наставних средстава и помагала, поред социјално и материјално угрожених односи и на

сву децу, а да ће се у најкраћем року (наредној школској години) проширити и на децу из породица који су корисници једнократне новчане помоћи, као и на породице са троје и више деце без обзира да ли су они истовремено у образовном систему (с обзиром да је према Закону о основама система образовања и васпитања прописано да систем образовања и васпитања мора да обезбеди за сву децу једнакост и доступност остваривања права на образовање и васпитање заснованом на социјалној правди и принципу једнаких шанси без дискриминације; да се уведе нови члан који предвиђа највишу цену уџбеника, односно задржати члан 35. тренутно важећег Закона о уџбеницима (како би се унапредила доступност образовања, и ради планирања родитељског буџета); на члан 33. став 1. - да се дода став којим се регулише улога Савета родитеља у овом процесу, односно да се прецизирају механизми које Савет родитеља има у одабиру уџбеника. Истовремено, да је потребно предвидети могућност укључивања ученика у процес одабира уџбеника (веома је значајно да Савет нема само декларативну улогу, односно улогу потврђивања избора уџбеника); на члан 35. став 1. – да се појасни овај члан који се односи на обезбеђивање изабраних уџбеника и додатних наставних средстава (прецизирати када је то и под којим условима могуће чинити); члан 36. став 1. – допунити одредбом којом ће се дефинисати на који начин ће се вршити праћење квалитета уџбеника и њихово вредновање (предлаже да се Нацртом закона детаљно уреди питање праћења квалитета уџбеника и њиховог вредновања постављањем јасних критеријума и стандарда као и да се предвиди укључивање родитеља/старатеља и ученика у процес оцењивања уџбеника) ; на члан 40. став 1. - додати и тачку 5) која гласи да би уџбеник требало да буде повучен из употребе ако је својим садржајем у супротности са одредбама члана 12. Закона, којим је регулисано поштовање забране дискриминације и принципа једнаких могућности.

- **Агенција за борбу против корупције** доставила је образложене примедбе које се односе на потребу отклањања ризика корупције и унапређење поступака одобравања и избора уџбеника. Дате су сугестије, између осталог, да се уместо предложеног решења прецизно уреди поступак одлучивања поводом пријаве да је лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења у сукобу интереса, као и да се пропишу одговарајуће санкције; да се прецизирају критеријуми који ће се користити приликом доношења одлуке о избору уџбеника и да се прецизира поступак избора; да се прецизира шта се сматра донацијом, поклоном и др. ; да се посебна пажња посвети праћењу квалитета уџбеника; да ризик корупције представљају и непрецизне формулације, као и непостојање јасно прописаног рока и широка дискрециона влашћења органима јавних власти. Посебно је дата процена ризика корупције по појединим одредбама Нацрта закона са препорукама за њихово отклањање (чл. 9, 10, 21, 22, 24, 25, 26, 33, 35, 36, 39, 43. и 45).

- **Заинтересована лица/грађани** су доставили примедбе, и то **Марко Петровић** на члан 2. (уџбеник и уџбенички комплет) да се дефинише радни уџбеник и однос уџбеник / радна свеска / радни уџбеник, а према плану уџбеника; **Душанка Миловановић** је посебно дала примедбе које се односе на потребу да се обезбеде бесплатни уџбеници за основну школу, да комплет уџбеника не прелази 10% тежине детета, као и да се детаљније уреди питање праћења уџбеника; **Марко Марковић** сматра, између осталог, да очекивани ефекти од либерализације тржишта уџбеника 2002. године нису постигнути (виши квалитет а нижа цена) , као и да на слободном тржишту нису сви учесници равноправни

јер немају обавезу штампања нискотиражних уџбеника али и да постоји монопол на тржишту појединих приватних компанија; **Душан Лукић** на члан 18. (да се после става 1. дода следећа реченица „У Каталог се увршћују уџбеници за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације.” Сматра да је решење у досадашњем закону добро и да је због великог броја издавача потребан цензус од 5% да би се одређени уџбеник користио); на члан 22. (став 1. се мења и гласи: „Стручну оцену квалитета рукописа уџбеника (у даљем тексту: стручна оцена) даје комисија коју формира Завод од чланова Листе оцењивача и запослених у Заводу за сваки предмет по нивоима и врсти образовања“, а да се се став 2. брише. Сматра да предложено решење у Нацрту и брисање листе оцењивача омогућава разне злоупотребе, а да су особе које су изабране за оцењиваче прошле обуку и листу оцењивача не треба укидати). **Бранка Весић** је дала конкретне примедбе које се односе на допуне учења која подижу нивое образовања у настави матерњег српског језика и која би била унета у уџбенике српског језика; **др Ђорђе Јовановић** на члан 1. став 4. (да се брише као сувишан); на члан 11. став 2. (нови предлог за тај члан); члан 12 став 1. (да се појасни принцип једнакох могућности); члан 22 став 1. (предлаже учешће и представника родитеља); члан 41 став 1. (предлаже да се за вршење надзора формира и посебна независна комисија); нови члан (47.) или допуна члана 17. (предлаже да се уџбеници штампашу на рециклираном папиру, меком повезу...и да се штампашу за једно полугодиште, а укупно два за целу годину, у циљу смањења цене и тежине уџбеника); нови члан (48.) да се обезбеди антимонополско понашање, да један издавач може да има до 49% тржишног учешћа по уџбенику.

Министарство је размотрило све изнете начелне и појединачне сугестије, примедбе и предлоге изнете у јавној расправи.

Сви предлози и сугестије којима се унапређују законска решења предложеног текста Нацрта закона биће уграђени у коначни текст Нацрта закона.